

SEÇİM BEYANNAMELERİNDE VERGİLER*

Genel seçimlere az bir zaman kala, halen mecliste grubu bulunan ve hemen tüm seçim anketlerine göre ilk üç sırada yer alan partilerin vergilere bakış açısı merak uyandırmaktadır. Bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için kendilerine kalan net gelir miktarından, devlet tarafından sunulan her tür kamu mal ve hizmetinin niteliksel ve niceliksel düzeyine kadar geniş bir alanı ilgilendirmesine rağmen, seçimlerde verginin önemli bir konu başlığı olarak dillendirilmeyişi, herhalde vergi bilincinin tüm toplumda yeterince yerleşmemiş olmasıyla açıklanabilir.

Bu eksikliği biraz olsun doldurmak üzere, burada, Türkiye’yi yönetmeye talip üç büyük partinin vergi konusundaki vaatleri, seçim beyannamelerinden doğrudan aktarımlarda da bulunarak, tespit bazında ortaya konulacaktır.

Öncelikle, iktidarda olması dolayısıyla **Adalet ve Kalkınma Partisi** ile başlarsak, bu partinin seçim beyannamesinde, “Gelir Politikasında 2023 Hedeflerimiz” başlığı altında şu bilgiler yer almaktadır¹:

“Kamu gelir politikamız ülke kaynaklarının en etkin şekilde kullanılabilmesini sağlamaya yönelik olacak şekilde uygulanmaya devam edilecektir. Bu konuda en önemli uygulama aracı olan vergi politikası ekonomik büyümeyi, yatırımı ve istihdamı destekleyecek ve ekonomide kayıt dışılığın azaltılmasını sağlayacak şekilde gözden geçirilecektir. Kayıt dışılık azaldıkça vergi oranları da azalacaktır.

Bu anlamda vergi politikasının uygulanmasında daha çok üretmek isteyen, kaynağını daha etkin kullanmayı taahhüt eden, vergisini düzenli ödeyen, kazancıyla daha çok personel istihdam eden ve ekonomiyi büyütecek her tür yeni girişimcinin yanında olan ve ekonomik aktörlerce öngörülebilirliği yüksek, sürprizlere kapalı proaktif bir anlayış benimsenecektir.

Ekonomik büyümeyle birlikte vergi gelirlerimizin elde edildiği türlerin oransal dağılımı dolaysız vergiler lehine değiştirilerek, gelişmiş ekonomilerle paralel bir yapıya kavuşturulacaktır.

Vergi politikalarının uygulanmasında doğrudan küresel sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasına, yatırımların ve Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine, istihdamın arttırılmasına ve bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına yönelik bir yaklaşımla devam edilecektir.

Vergi mevzuatı sadeleştirilecek, mali yükümlülüklerin zamanında ödenmesini sağlamak amacıyla etkin bir tahsilat sistemi oluşturulacaktır. Vergiye gönüllü uyumun arttırılması ve vergi tabanının genişletilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Yerel yönetimlerin öz gelirlerinin arttırılmasına yönelik düzenlemeler hayata geçirilecektir.”

Görüldüğü üzere, tek bir seçim döneminde değil, on iki yıllık bir zaman diliminde gerçekleştirileceği belirtilen Adalet ve Kalkınma Partisi vaatlerini, dokuz başlık altında toplamak mümkündür:

1) **Vergi teşvikleri:** Öncelikle, yatırım ve istihdamı desteklemek üzere vergi teşvikleri uygulanacağı belirtilmektedir. Bütün sektörlerdeki yatırım ve istihdamın desteklenip desteklenmeyeceği açık değildir; çünkü, bu konuda genel bir ibare kullanılmıştır. Yatırım ve istihdamın yanı sıra, seçim beyannamesinde ayrıca şu –soyut- vergi teşviki vaatlerinde bulunmaktadır: 2023’de İstanbul’un dünyadaki ilk on finans merkezinden biri olabilmesi için gerekli vergisel önlemleri alınacak²; esnaf ve sanatkarların vergi yükümlülükleri

* Bu makale, <http://www.bumindogrusoz.com/m.aspx?id=564>’de yayınlanmıştır.

¹ <http://www.akparti.org.tr/beyanname2011.pdf>, s.38-39

² <http://www.akparti.org.tr/beyanname2011.pdf>, s.41

azaltılacak³; araç vergilendirme sistemlerinde, ilk alımlarda, karbondioksit emilimi salımını ya da yakıt tüketim miktarını baz alan küçük motorlu araçlar teşvik edilecek⁴; yine, ulaşım konusunda, hibrit elektrikli ve tümü elektrikli araçlar vergi indirimi yoluyla teşvik edilecektir⁵. Ayrıca, “küresel sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasında” ve “bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasında” vergi politikalarından yararlanılacağına açıklanmış olması, bu konularda da vergi teşviklerinden yararlanılacağına işaret etmektedir. Ancak, nasıl bir vergisel teşvik sağlanacağı belli değildir.

2) Doğrudan vergilere ağırlık verilmesi, dolaylı vergi yükünün azaltılması: Doğrudan vergilerin (gelir vergisi, kurumlar vergisi, emlak vergisi gibi) toplam vergi gelirleri içindeki payının, dolaylı vergilerden (katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, özel iletişim vergisi gibi) daha fazla olması sözü verilmektedir. Ülkemizde halihazırda bu tablo tam tersine olup, dolaylı vergilere dayalı bir vergilendirme sistemi mevcuttur. Dolaylı vergilere dayalı bir sistem ise, adaletsizdir. Ancak, önemle işaret etmek gerekir ki, bu hedef, *ekonominin büyümesi şartına bağlı* bir hedeftir. Ekonomi büyümese, adaletsiz olduğu bilinmesine rağmen, dolaylı vergi hakimiyetinin devam edeceği anlaşılmaktadır.

3) Vergi oranlarının azaltılması: Hangi vergilerin oranlarının ne kadar azaltılacağı belirsizdir. Kaldı ki, vergi oranlarının azaltılması da *şarta bağlı* bir vaat olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki, eğer kayıt dışı ekonomi azalır, vergi oranları azaltılacaktır.

4) Vergi tabanının genişletilmesi: Adil bir vergi sisteminin en başta gelen unsurlarından birini oluşturan “vergi tabanının genişletilmesi”, önemli bir vaattir. Bu sözün arkasında ciddi bir şekilde durulursa, başta Gelir Vergisi olmak üzere pek çok vergi kanununda, vergi konusuna, vergiyi doğuran olaya ve vergi mükelleflerine ilişkin düzenlemelerin çerçevesinin genişletilmesini beklemek gerekir.

5) Vergi idaresi – vergi ödevlisi işbirliğine dayalı yaklaşım (compliance stratejisi): “Ekonomik aktörlerce öngörülebilirliği yüksek, sürprizlere kapalı proaktif bir anlayışın benimseneceği” sözü, “vergiye gönüllü uyumun artırılması” hedefi de eklendiğinde, Hollanda gibi bazı ülkelerde uygulanmakta olan işbirliğine dayalı vergi usul modeline geçilmek istendiği ortaya çıkmaktadır. Bu, reform niteliğinde, kanunilik ve eşitlik ilkeleri bakımından tartışmaya açık bir modeldir.

6) Vergi mevzuatının sadeleştirilmesi: Bundan tam olarak ne anlaşılması gerektiği açık değildir. Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu dikkate alınır, “sadeleştirme” ile, içerikte neredeyse hiçbir değişiklik yapmadan sadece kanun dilini günümüz Türkçe’sine uyarlama ve kanunun sistematüğinde bazı değişiklikler yapmanın kastedildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

7) Etkin bir tahsilat sisteminin oluşturulması: Ödeme şekli bakımından, mükellefler halen vergi dairelerinin yanı sıra, bankalar ve postaneler üzerinden hatta çizgili çek, banka kredi kartı gibi araçlarla ödeme imkanlarına sahip olduklarına göre, burada, tahsilatı etkinleştirilecek önlemler almaya ilişkin bir söz verildiği düşünülebilir ve ihtimal olarak -daha önceki gibi- *yeni aflar ve/veya hukuka uygun şekilde ödememeye bağlı daha yüksek ceza, faiz ve zamlar ve/veya hukuka uygun şekilde ödemeye bağlı vergi avantajları* akla gelebilir. Ancak, etkin bir tahsilat *sisteminden* bahsediliyor olması, yeni ilke ve kuralları içeren kapsamlı bir reform beklentisi yaratmaktadır.

³ <http://www.akparti.org.tr/beyanname2011.pdf>, s.53

⁴ <http://www.akparti.org.tr/beyanname2011.pdf>, s.128

⁵ <http://www.akparti.org.tr/beyanname2011.pdf>, s.128

8) Kayıt dışı ekonomiyi önlemede vergi politikalarından yararlanılması: Vergi politikalarından kayıt dışı ekonomiyi önlemek için nasıl yararlanılacağı konusunda bir açıklama mevcut değildir. Dolaylı vergi indirimleri ancak ekonomik büyüme gerçekleşirse, vergi oranlarında indirim ise ancak kayıt dışılık azalırsa söz konusu olacağına göre, bunlar dışındaki vergi politikalarının kullanılması düşünülmektedir.

9) Yerel idarelerin vergi gelirlerinin arttırılması: Bunun nasıl yapılacağı konusunda da herhangi bir bilgi verilmemektedir. Anayasa’da gerekli değişiklik yapılarak yerel idarelere vergi koyma yetkisinin verilmesinden, yerel idarelerce toplanabilecek yeni vergiler koymaya ya da halen yerel idareler tarafından toplanan vergilerin matrah ve/veya oranlarının arttırılmasına kadar çok sayıda seçenek söz konusudur.

Ana muhalefet partisi konumundaki **Cumhuriyet Halk Partisi**’nin seçim beyannamesinde ise, vergilendirme konusuna üç ayrı yerde değinildiği görülmektedir. Öncelikle, “Dolaylı Vergiler Azaltılacak, Herkesten Gücüne Göre Vergi Alınacak” başlığı altında şu sözlere yer verilmektedir⁶:

- *Vergiyi, kamu harcamalarının finansmanı için temel kaynak olarak kullanacağız.*
- *Vatandaş, ödediği verginin nereye harcandığını bilecek. Vergi beyannamelerinde bir önceki yıl vergilerinin nereye harcandığının hesabını vatandaşa vereceğiz.*
- *Vergi kayıp ve kaçaklarını en alt seviyeye indirecek; kayıt dışılıkla mücadele edeceğiz.*
- *Ekonominin rekabet gücünü olumsuz etkileyen ve adil olmayan dolaylı vergi ağırlıklı yapıyı orta vadeli bir yaklaşımla değiştireceğiz.*
- *Gelir vergisi tarife ve oranlarını farklılaştıracak, ücretlilerin vergi yükünü düşürecek, herkesten ve her sektörden gücüne göre vergi alacağız.”*

İkinci olarak, “Bağımsız Gelir İdaresi, Kurallı Maliye Politikası” başlığı altında,

“• *Gelir İdaresinin bağımsızlığını, idarenin tüm mükelleflere eşit mesafede olmasını ve objektifliğini sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.*

- *Mali afları ancak sistemik krizlerin gerektirdiği durumlarda istisnai olarak uygulayacak, siyasi istismar konusu yapmayacağız.”*⁷; son olarak, “SMM ve Yeminli Mali Müşavirlik Yasası Değişecek” başlığı altında ise, “*Vergi mükelleflerinin bir ay içinde satın aldıkları ve satmış oldukları mal ve hizmetlerin bildiriminde uygulanan özel usulsüzlük cezasını kaldıracağız.”*⁸ vaatleri yer almaktadır.

Buraya kadar aktarılan kısımlardan, Cumhuriyetçi Halk Partisi’nin ücretlilere vergi indirimi dışında herhangi bir vergi teşviki sözünde bulunmadığı sonucuna ulaşılmamalıdır. Tam aksine, aşağıda açıklanacağı üzere, seçim bildirgesinin farklı yerlerinde, esnaf, çiftçi, serbest meslek sahipleri ve –hangi alanda faaliyette bulunduğu önem taşımaksızın- engelliler ile üç sektöre (bilgi teknolojileri ve iletişim sektörü, turizm sektörü, film sektörü), çoğunlukla dolaylı vergiler alanında, kısmen somut vergi teşvikleri tanınacağı ilan edilmektedir.

Cumhuriyetçi Halk Partisi’nin vergilerle ilgili seçim vaatlerini on başlıkta sıralamak mümkündür:

1) Vergi teşvikleri: Esnafa, gelir vergisi oranını beş puan azaltma, giderlerini vergiden düşebilme imkanı tanıma ve kuracakları satın alma, pazarlama, lojistik gibi kümelenme

⁶ <http://www.akparti.org.tr/beyanname2011.pdf>, s.37

⁷ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.33

⁸ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.35

şirketlerine vergi indirimi sağlama⁹; çiftçilere, tohum, gübre, mazot, tarım ilacı, elektrik gibi girdilerdeki vergi yükü ile mazotta özel tüketim vergisi ve katma değer vergisini kaldırma¹⁰; ücretlilere, gelir vergisi oranlarını azaltma (oranın miktarı belli değildir); serbest meslek erbabı ile kendi işini kurmak isteyen engellilere ise vergi avantajı sağlama¹¹ (içeriği belirsizdir) sözü verilmektedir. Ayrıca, bilgi teknolojileri ve iletişim sektörünü, katma değer vergisi ve özel iletişim vergisi gibi dolaylı vergileri en az düzeylere indirerek destekleme¹²; turizm sektörü alanında, yat ve gemi firmalarının, liman ve yanaşma yerlerinin rekabet gücünü artırmak için harç ve vergilerde indirim yapma¹³; kültür ve sanat alanındaki vergileri asgari düzeye çekme¹⁴; Türk sinema endüstrisinin geliştirilmesi için teşvik ve vergi kolaylığı sağlama¹⁵ vaatlerinde bulunmaktadır.

2) Doğrudan vergilere ağırlık verilmesi, dolaylı vergi yükünün azaltılması: Herhangi bir şarta bağlı olmaksızın, ancak *orta vadede*, vergi gelirlerinin büyük kısmının dolaylı vergilerden değil doğrudan vergilerden elde edilmesi sözü verilmektedir.

3) Gelir vergisi tarife ve oranlarında değişiklik: Bu tarife ve oran değişikliklerinin ne şekilde olacağı; -ücret gelirleri hariç- gelir unsurlarına göre farklılaştırma yapıp yapılmayacağı açık değildir.

4) Vergi mevzuatının basitleştirilmesi¹⁶: Basitleştirmeden tam olarak ne anlamak gerektiği açıklanmamaktadır. Ancak, vergi mevzuatının basitleştirilmesi, aynen “verginin tabanının genişletilmesi” gibi, üzerinde herkesin hemfikir olduğu, ancak ülkemizde şimdiye kadar hiçbir yasama dönemine nasip olamamış iddialı bir amaçtır. Tüm vergi kanunlarındaki düzenlemelerin gözden geçirilmesini; vergi sisteminin hem usul hem de içerik yönünden büyük oranda değiştirilmesini şart koşmaktadır.

5) Bildirimde hukuka aykırılıklara özel usulsüzlük cezası kesilmemesi: Vergi mükellefleri tarafından bir ay içinde satın alınan ve satılan mal ve hizmetlerin vergi idaresine bildirilmemesi özel usulsüzlük kabahati teşkil etmektedir. Bildirmeme durumuna artık özel usulsüzlük cezası uygulanmaması vaat edilmektedir. Bu, ya bildirmeme fiili kabahat olmaktan çıkartılarak ya da, fiil kabahat kabul edilmeye devam edilip ancak cezası sıfırlanarak yapılabilir. Her ikisi de tartışmaya açık çözümlerdir.

6) Vergi kayıp ve kaçaklarının azaltılması: Bunun ne şekilde yapılacağı konusunda somut bir bilgi mevcut değildir. Böyle bir amaç, makro yaklaşımda, adil olmayan vergisel düzenlemelerden vergi usulüne kadar vergi kayıp ve kaçığına yol açan bütün olumsuz unsurların düzeltilmesi ve hatta ortadan kaldırılması; mikro yaklaşımda ise, vergi denetimlerinin artırılması ve daha kapsamlı şekilde yapılması anlamına gelmektedir.

7) Gelir İdaresi'nin bağımsız ve objektif olması: Anlaşıldığı kadarıyla, halen Maliye Bakanlığı'na bağlı idare konumundaki Gelir İdaresi Başkanlığı'nın tamamen özerk bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir. Bağımsızlıkla ilgili cümlede “idarenin tüm mükelleflere eşit mesafede olmasını”na ilişkin düzenlemelerin de yapılacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla,

⁹ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.40

¹⁰ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.42

¹¹ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.73

¹² http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.28

¹³ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.43

¹⁴ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.96

¹⁵ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.98

¹⁶ http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf, s.101

bu İdare'nin bazı mükelleflere siyasi yönlendirmeler temelinde farklı davrandığı yönündeki iddiaların ortadan kaldırılmak istendiği akla gelmektedir.

8) Aflara ilkesel son: Kural olarak mali af uygulanmaması ve böylece afların siyasi istismar konusu olmaması sözü verilmekte; aflara ancak *kriz durumlarında* yer verileceği beyan edilmektedir. Geçmişteki uygulamalar dikkate alınır, bu kuşkusuz önemli bir sözdür.

9) Diğer mali yükümlülük türlerinden vergilere kayış: Kamu harcamalarının finansmanı için temel kaynak olarak vergilerin kullanılmasının anlamı, harç, resim ve benzeri mali yükümlülük, katılma payı, fon ve hatta “bağış” adı altında alınan mali yükümlülüklerin azaltılmasıdır. Bu ise, vergi gelirlerinin arttırılmasını şart koştuğu için, mevcut *vergi matrah ve/veya oranlarının arttırılması ya da yeni vergiler* beklenebilir.

10) Vergi harcamalarında şeffaflık: Vergilerin hangi harcamalar için kullanıldığı konusunda her yıl bilgi verilmesi vaat edilmektedir. Halen, TBMM tarafından harcamaların denetlenmesi amacıyla her yıl çıkartılan kesin hesap kanunlarında harcamaların rakamsal büyüklüğü bilgilerinin yer aldığı dikkate alınır, bu vaatten, başta harcama içerikleri olmak üzere yıllık kesin hesap kanunlarında yer alandan daha fazla bilginin vatandaşa hitap eden bir dille verilmek istendiği sonucu çıkartılabilir.

Son olarak, **Milliyetçi Hareket Partisi**'nin seçim beyannamesindeki vergilerle ilgili vaatlerine gelinecek olursa, bunların çerçevesinin çok geniş olduğuna ve esas itibarıyla 2023'e kadar olan bir dönemi kapsadıklarına daha hemen en başta işaret etmek gerekir. “Kamu Maliyesi” başlığı altında yer alanların yanı sıra, ayrıca seçim beyannamesinin pek çok yerinde vergilere ilişkin çok sayıda vaat karşımıza çıkmaktadır.

“Kamu Maliyesi” başlığının “adaletli ve etkin bir vergi sistemi tesis edilecek” alt başlığında yer alan vaatler şu şekildedir¹⁷:

“Herkesin malî gücüne göre vergi ödediği adaletli bir vergi sistemi tesis edilmesi esas olacaktır. Vergiye ilişkin düzenlemelerde, kamu finansmanı ile ilgili önceliklerin yanı sıra verginin üretim ve istihdam üzerindeki etkileri ile sosyal yönü birlikte değerlendirilecektir.

Vergi sistemi, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını dikkate alan dinamik bir yapıya kavuşturulacaktır.

Bu çerçevede yatırım yapanlara, istihdam, üretim ve ihracat artışı sağlayanlara yönelik vergi indirim ve kolaylıklarını içeren bir program uygulamaya konulacaktır.

Vergi muafiyeti ve istisna uygulamalarında; makro hedefler ile ekonomik ve bölgesel kalkınma politikaları dikkate alınarak seçici olunacaktır.

Vergisini zamanında düzenli ödeyen vatandaşlarımızın ödüllendirilmesi amacıyla vergi indirimi veya muafiyeti sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.

Gelir vergisinin kişiselliği ve mali güce göre vergilendirme ilkeleri dikkate alınarak üniter vergilemeye ağırlık verilecektir.

Vergi gelirleri içindeki dolaylı vergilerin payının azaltılması suretiyle dar gelirlilerin vergi yükü hafifletilerek vergide adalet sağlanacaktır.

Vergi kanunları; verginin konusu, matrahı ve vergi çeşitleri itibarıyla tümüyle gözden geçirilerek uygulamada basitlik ve etkinlik sağlanacaktır.

Vergi denetimlerine önem verilecektir. Vergi idaresi organizasyon yapısındaki sorunlar çözülecek, idarenin insan gücü ve teknik alt yapı yetersizliği giderilecektir.

¹⁷ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.72 vd.. Bu yazıda, seçim beyannamesinin 63. sayfasındaki açıklamalara binaen, “Kamu Maliyesi” başlığı altındaki vaatlerin 2011-2015 döneminde ilişkin oldukları kabul edilmiştir. Ancak, aksini düşünmek ve bunların da on iki yıllık bir dönem için dile getirilmiş olduklarını ileri sürmek, pekala mümkündür.

Bilgi edinme hakkı ve şeffaflık kapsamında kişi ve kurumların ödedikleri vergilerin nereye ve nasıl harcadığı hususunda bilgi edinme ve gerektiğinde hesap sorma imkânına kavuşması sağlanacak, vergide öz denetim sistemi güçlendirilerek kayıp ve kaçak önlenecektir.

Vergi mükelleflerinin özel ya da resmi işleri ile ilgili belgelendirdikleri tüm harcamaların gider konusu yapılması sağlanacaktır.

Menkul kıymetlerden elde edilecek faiz gelirlerine yüksek, alım satım kazançlarına ise daha düşük vergi uygulanacak ve böylece piyasada derinlik sağlanacaktır.

Asgari ücretliden vergi alınmayacak, bütün çalışanların gelirlerinin asgari ücret kadar kısmı vergi dışı bırakılacaktır.

Vergi tahsilatının önündeki bürokratik işlemler ile süre kaybına ve amme alacağının tehlikeye girmesine neden olan engeller kaldırılacaktır. Etkin bir tahsilat modeli geliştirilecek ve uzlaşma müessesesi etkin ve basit hale getirilecektir.

Mükellefler ve vatandaşlarda vergi bilincini geliştirmeye dönük eğitim çalışmalarına önem verilecektir.

Ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu merkezlerde vergi danışma ve şikayet birimleri yaygınlaştırılacaktır.”

Kamu Maliyesi başlığı altında ayrıca, “Maliye politikasının temel amacı; kamu açıklarının kalıcı bir biçimde azaltulmasını sağlayarak kamu borç stokunu sürdürülebilir bir seviyeye çekmektir. Bu amaca yönelik olarak; gelirler politikası verimlilikle ilişkili ve ileriye dönük olarak uygulanacak, harcamalarda israf ve verimsizliğin önüne geçilecek, verginin tabana yayılması suretiyle vergi gelirleri artırılabilecektir.”¹⁸; “Kamu gelirlerinin tahakkukunda; kamu harcamalarının sağlam kaynaklardan karşılanması, yatırım, üretim ve ticaretin teşvik edilmesi gibi ekonomik politikaların yanı sıra, sosyal adaletin sağlanması, bölgesel gelişmişlik farklarının en aza indirilmesi, istihdamın artırılması gibi sosyal politikalar göz önünde bulundurulacaktır.”¹⁹; “Katma değer vergisi genel oranı kademeli olarak aşağı çekilecek ve işlem vergilerinde (BSMV, damga vergisi, harçlar vb.) oranlar düşürülerek kayıt dışılığa yönelme önlenecektir.

Vergi oranlarında yapılacak indirimle, ekonomide canlılık sağlanacak ve vergi tabanı genişletilecektir.”²⁰ denilmektedir.

Seçim beyannamesinin tamamını dikkate alarak, Milliyetçi Hareket Partisi’nin vergilere ilişkin vaatlerini on sekiz başlık altında şöyle sıralayabiliriz:

1) Vergi teşvikleri: Kamu geliri (ve böylece vergi geliri) tahakkukunda, “yatırım, üretim ve ticaretin teşvik edilmesi gibi ekonomik politikaların yanı sıra, sosyal adaletin sağlanması, bölgesel gelişmişlik farklarının en aza indirilmesi, istihdamın artırılması gibi sosyal politikaların göz önünde bulundurulacağı”²¹ açıklanmaktadır. Burada kullanılan kavramların genişliği dikkate alındığında, vergi muafiyeti ve istisna uygulamalarında, “makro hedefler ile ekonomik ve bölgesel kalkınma politikaları dikkate alınarak seçici olunacağı” belirtilmesine rağmen, Milliyetçi Hareket Partisi’nin, *gerek ekonomik ve gerek sosyal nedenlerle pek çok alanda -içeriği henüz belli olmayan- pek çok vergi teşviki sağlamaya yeşil ışık yaktığı* görülmektedir. Seçim beyannamesinde, ayrıca, *-süre belirtmeden- şu vaatlerde* bulunmaktadır: kazancı, üretim ve istihdamın sürdürülebilirliğini zora sokmayacak bir anlayışla vergilendirme²², istihdam esaslı teşvik politikası çerçevesinde işe alınan her ilave işçi için belirli süreyle muhtasar vergi konusunda avantajlar sağlama, istihdam üzerindeki vergi yükünü azaltma²³, teknoloji tabanlı, katma değeri yüksek mal ve hizmet üreten alanlara

¹⁸ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.71

¹⁹ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.72

²⁰ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.74

²¹ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.72

²² http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.23

²³ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.125

yapılacak yatırımlara vergi indirimi uygulama²⁴, -üretim devamlılığını ve istihdam sürdürülebilirliğini temin amacıyla- küçük ve orta ölçekli işletmelerin vergi oranlarında indirim yapma, bunların -yenileme amacıyla- yapacakları makine teçhizat ve donanım yatırımında katma değer vergisi almama²⁵; şoför esnafının -mevcut aracını yenilemek amacıyla- alacağı yeni ticari araçtan katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi almama²⁶; temel tarımsal girdilerin üzerindeki özel tüketim vergisi ve katma değer vergisini küçük çiftçilerde tamamen kaldırma, orta ve büyük ölçekli çiftçilerde ise kademeli olarak yüzde 50 oranında indirme²⁷; yoksul kesimin vergi yükünü hafifletme²⁸, onlara yönelik bireysel veya toplu konut yatırımlarında her türlü belediye harç ve vergilerini kaldırma²⁹. Nihayet, iletişim üzerindeki vergi yükünü hafifletme³⁰ ve vergisini zamanında düzenli ödeyen vatandaşlara, ödül olarak vergi indirimi veya muafiyeti sağlama sözleri de verilmektedir.

2) Doğrudan vergilere ağırlık verilmesi, dolaylı vergi yükünün azaltılması: Diğer iki parti gibi, Milliyetçi Hareket Partisi de dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payını azaltma sözü verilmektedir.

3) Gelir vergisinde değişiklikler: Gelir vergisi bakımından vaat edilen değişiklikler, üç alanda karşımıza çıkmaktadır:

a. asgari ücretlilerin vergi ödememesi, bütün çalışanların gelirlerinin asgari ücret miktarı kadar kısmının vergi dışı bırakılması: “Çalışanlar” ibaresi ile tam olarak kimlerin kastedildiği açık değildir. Ancak, “çalışan” teriminin genel olarak ücretlileri ifade ettiğine işaret etmek gerekir. Eğer burada da bu anlamda kullanıldıysa, ücretliler dışındaki diğer vergi mükelleflerine bu imkan sunulmamaktadır ki, bu halen uygulanmakta olan modele yakındır.

b. belgeli her tür –şahsi ya da resmi işlerle ilgili- giderin matrah hesabında dikkate alınması: Son derece radikal bu vaatte “resmi işler” ile sadece resmi kuruluşlardaki işlemlerin mi yoksa gelir elde edilmesiyle bağlantılı bütün işlerin (/işlemlerin) mi kastedildiği açık değildir. Ancak, sadece “belgeli her tür şahsi gider”in –hatta lüks tüketim olsa dahi- matrah hesabında dikkate alınması bile, herhalde dünyada tek örneği Türkiye olan bir uygulama olacaktır.

c.gelir unsurlarına göre farklı vergi oranları: Seçim beyannamesinde üniter sisteme ağırlık verileceği bildirilmekle birlikte, buna tezat şekilde, kesin bir oran açıklanmaksızın, menkul kıymetlerden elde edilecek faiz gelirlerine yüksek, alım satım kazançlarına daha düşük vergi uygulanması, ücret gelirlerine uygulanan oranın ise, -muhtemelen 2023 yılına kadar- kademeli olarak yüzde 10’a indirilmesi vaat edilmektedir³¹.

4) Özel iletişim vergisinin kaldırılması: Özel iletişim vergisinin kaldırılması sözü verilmektedir³². Ancak, bunun ne zaman yapılacağı belli değildir.

5) Katma değer vergisinde mahsuben iade uygulaması: Nakdi KDV iadelerinde karşılaşılan sorunlar nedeniyle, mahsuben iade uygulamasının yaygınlaştırılacağı belirtilmektedir³³. Bunun hangi süre içinde yapılmak istendiği açık değildir.

²⁴ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.68

²⁵ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.121-122

²⁶ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.121

²⁷ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.113

²⁸ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.129

²⁹ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.132

³⁰ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.107

³¹ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.158

³² http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.107

³³ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.83

6) Vergi adaletinin sağlanması: Muhtemelen *on iki yıllık* bir süre zarfında, vergi adaletinin sağlanması hedeflenmekte³⁴, ve bunun “vergi gelirleri içindeki dolaylı vergilerin payının azaltılması” yoluyla yapılması hedeflenmektedir. Yukarıda değinildiği üzere, vergi tabanının genişletilmesi de vergi adaletinin gerçekleştirilmesine hizmet eder ve bu aslında, seçim beyannamesinde, hem kamu maliyesi hedefleri altında³⁵, hem de *2023’e kadar* gerçekleştirilecek hedefler arasında³⁶ gösterilmektedir. Vergi tabanının, vergi oranlarında yapılacak indirimlerle genişletileceği belirtilmektedir.

7) Vergi uygulamasında basitlik ve etkinlik: Bunun nasıl yapılacağı açıklanmamakla birlikte, vergi kanunlarındaki konu ve matraha ilişkin düzenlemeler ile vergi çeşitlerinin gözden geçirileceğinin ilan edilmiş olması, maddi vergi kanunlarında önemli değişiklikler yapılmak istendiğini göstermektedir. Ancak, vergi uygulamasında basitlik ve etkinlik için, vergi usulüne ilişkin kanunlarda da değişiklikler yapılması gerekmektedir, ki bunun yapıp yapılmayacağı hakkında bir bilgi yoktur.

8) Vergi vermeyenlere ağır cezalar: Süre açıkça belirtilmeksizin, vergi vermeyenlere hem ağır cezalar getirileceği, hem de bu kişilerin kamuoyuna duyurulacağı belirtilmektedir³⁷. Vergisini ödemeyen kişilerin kamuoyuna açıklanması imkanı, zaten vergi sistemimizde mevcuttur. Diğer yandan, vergi vermeyenlere verilecek “ağır” cezanın, adli ceza mı (hapis cezası) ve/veya idari yaptırım mı (örn. para cezası) olacağı açık değildir.

9) Vergi denetimine önem: Vergi denetimine önem verilmesi, vergi idaresinin organizasyon yapısındaki sorunların çözülmesi, idarenin insan gücü ve teknik alt yapı yetersizliğinin giderilmesi vaat edilmektedir. Anılan sorunlar, ülkemizde etkin bir vergi denetimi olmasını engelleyen sorunlardır ve bunların doğrudan anılarak çözümlenmelerinin vaat edilmesi, kuşkusuz önemlidir.

10) Etkin vergi tahsilatı: Etkin vergi tahsilatının, bunu önleyen bürokratik işlemler ile, süre kaybına neden olan ve vergi tahsilatını tehlikeye atan engeller kaldırılarak sağlanması; ayrıca etkin bir tahsilat modeli geliştirilmesi; uzlaşma kurumunun etkin ve basit hale getirilmesi sözü verilmektedir. Görüldüğü üzere, içerik belirsizdir: hangi bürokratik işlemlerin, hangi engellerin tahsilatı engellediği, etkin tahsilat modelinin nasıl olacağı konusunda bir açıklama yoktur. Vergisini zamanında düzenli ödeyen vatandaşlara, vergi indirimi veya muafiyeti sağlama, -belli şartlar altında- tahsilatta etkinliği sağlayabilir, ancak tek başına bunun bir “tahsilat modeli” teşkil edip etmediği tartışmaya açıktır. Uzlaşma kurumu ile ilgili temel sorun, bunun halen Anayasa’ya aykırı şekilde uygulanıyor olmasıdır. Onun etkin ve basit olmadığı yönünde bir eleştiri –bildiğimiz kadarıyla- mevcut değildir.

11) Vergi ödevlilerine daha fazla hizmet: Ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu merkezlerde vergi danışma ve şikayet birimlerinin yaygınlaştırılacağı belirtilmekte, bu bağlamda, Organize Sanayi Bölgeleri ile sanayi ve ticaretin yoğun olduğu yerlerde vergi hizmetleri için bürolar açılması³⁸ sözü verilmektedir.

³⁴ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.10

³⁵ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.71

³⁶ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.129

³⁷ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.52-53

³⁸ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.125

12) Vergi kayıtlarını tutan kuruluşlara bilgi ve iletişim güvenliği: Süre belirtmeden, vergilendirmeye bağlantılı bilgileri işleyen, taşıyan ve saklayan kuruluşların bilgi ve iletişim güvenliğini temin edecek bir altyapıya sahip olmalarının sağlanması, etkin işleyen bir bilgi güvenliği denetim sistemi oluşturulması vaat edilmektedir³⁹. Bu, vergi mahremiyetini daha fazla güvence altına alan, önemli bir sözdür.

13) Kuruluşlar arasında eşgüdüm: E-devlet ile nüfus, tapu, vergi gibi yargılama süreci ile yakından ilgili tüm kuruluşların eşgüdümlü çalışmasının sağlanması⁴⁰; vergi idaresinin, başta gümrük idaresi olmak üzere ilgili diğer kamu kuruluşlarının veri bankalarına ulaşabilmesi (ve böylece vergi iadesi taleplerinin daha hızlı sonuçlandırılması)⁴¹ sözü verilmektedir. Halen uygulanmakta olan sistemde vergi idaresinin her tür kamu tüzel kişisinden vergilendirmeye bağlantılı bilgi talep etme yetkisine sahip olduğu ve e-devlet uygulaması çerçevesinde tüm kamu kuruluşlarının kayıtlarını bilgisayar ortamında tuttuğu dikkate alınır, bu sözden, vergi idaresinin diğer idarelerin bilgi sistemine doğrudan giriş yapabileceği sonucu çıkartılabilir. Bunun ne zamana kadar yapılacağı açık değildir.

14) Vergi bilincinin geliştirilmesi: Bu amaca, eğitim çalışmaları yapılarak ulaşılması vaat edilmektedir.

15) Elektronik vergi yaşamı: Bilgi toplumu alt yapısının oluşturularak hayatın her alanında elektronik yaşam tarzının benimsenmesinin, e-yaşam tarzının bir gereği olarak herkese vergi gibi vatandaşlık bilgilerinin yer aldığı “akıllı kart” verilerek hayatın kolaylaştırılmasının sağlanacağı –bunun hangi zaman içinde yapılacağı belirtilmeksizin- açıklanmaktadır⁴². Bu kartlarda tam olarak hangi bilgilerin yer alacağı ve ne şekilde kullanılacağı, yaşamı nasıl kolaylaştıracağı konusunda bir bilgi yer almamaktadır.

16) Vergi harcamalarında şeffaflık ve hesap sorulabilirlik: Kişilere, “bilgi edinme hakkı ve şeffaflık” kapsamında, dolayısıyla kendi girişimlerine bağlı olarak, vergilerin nereye ve nasıl harcandığı konusunda bilgi edinebilme sözü verilmektedir ki, yürürlükteki Bilgi Edinme Kanunu zaten bunu mümkün kılmaktadır. Bir diğer söz de, “gerektiğinde hesap sorma imkânı sağlamak”tır; ama bu hesap sorma imkanının ne şekilde (ve ciddiyette) olacağı belli değildir. Tüm bunlara ilaveten, aynı cümle içinde, “vergide öz denetim sistemi güçlendirilerek kayıp ve kaçak önlenece(ği)”nden bahsedilmektedir. “Öz denetim” ile neyin kastedildiği belli değildir, ama bu kavram kural olarak, kurumun kendi kendisini denetimini (iç denetim) ifade etmektedir ve böyle bir denetim zaten halen yasal olarak mevcuttur.

17) Kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınmasında vergilerden yararlanılması: Kayıt dışı ekonomiyle mücadelede, katma değer vergisi genel oranını kademeli olarak aşağı çekme ve işlem vergilerinde (banka ve sigorta muameleleri vergisi, damga vergisi, harçlar vb.) oranları düşürme suretiyle vergilerden yararlanılacağı belirtilmektedir⁴³.

Buraya kadar yapılan tespitler temelinde bu üç partinin vergilerle ilgili vaatleri konusunda genel bir değerlendirme yapmak ve öncelikle olumlu olandan başlamak gerekirse, her üç partinin de ülkemizin önemli vergi sorunlarına işaret ettikleri söylenebilir. Kimi zaman, sorunlara önerilen çözümlerin isabetli oldukları da görülmektedir.

³⁹ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.108

⁴⁰ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.49

⁴¹ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.83

⁴² http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.107

⁴³ http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf, s.71 vd.

Olumsuz olanlara gelince, kanaatimizce, öncelikle, seçim beyannamelerinde çoğunlukla ifade zayıflığıyla karşılaşmakta; kimi zaman birbiriyle doğrudan ilgisi olmayan konuların aynı cümle ya da paragraf içinde anlamsal bütünlükten yoksun olarak yan yana getirilmiş olduğu görülmektedir. Bu ise, neyin söylenmek istendiğini anlamayı güçleştirmekte, hatta bazen imkansızlaştırmaktadır.

İkinci olarak, vaatlerin ve böylece sorunlara önerilen çözümlerin, çoğunlukla genel ve soyut oldukları görülmektedir. Bu ise, vaat hakkında bir değerlendirme yapılmasını, bunun tartışmaya açılmasını engellemektedir. Oysa, demokratik toplumlarda, partileri birbirinden ayıran, onları “oy vermeye layık” kılan en önemli kriterlerden biri, onların vaatleridir, sorunları tam olarak ne şekilde çözmek istedikleridir. Kamuoyu bu somut söylemler hakkında tartışır ve seçmen bunlara göre kime oy vereceğine karar verir.

Üçüncü olarak, partilerin çok fazla miktarda vergi teşviki sözü verdikleri görülmektedir. Vergi teşviki, eşitlik ilkesinden ayrılma, bir gruba (kişiye ya da konuya) diğerlerinden farklı davranma anlamına gelir ve bu nedenle onu çok az sayıda ve çok iyi gerekçelendirerek kullanmak gerekir. Kaldı ki, vergi teşvikiyle bir grubun vergi yükü hafifletilirken, diğerlerinin vergi yükünün ağırlaştırıldığı unutulmamalıdır. Çünkü, vergi teşviki nedeniyle yoksun kalınan vergi geliri, teşvik sahibi olmayanlardan sağlanır.

Son olarak, gelecek yasama dönemi on iki yıla çıkartılmadığı sürece, 2023 yılı esas alınarak verilen sözleri anlamak zordur. Demokrasilerde kimsenin tekrar seçileceği garantisi yoktur.